ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 99, Aralık 2019, s. 580-594

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39314>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
16.10.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2019

Öğr. Gör. Güliz Müge AKPINAR

Adnan Menderes Üniversitesi, Atça Meslek Yüksekokulu
gakpinar@adu.edu.tr

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ: ATÇA MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Öz

İnsanın hayatına getirdiği sayısız faydalara rağmen; kişinin teknoloji kullanımı üzerindeki kontrolünü kaybetmesi ve teknolojiyi belirli ölçü ve sınırların dışında kullanması kişinin bazı olumsuzluklarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Birey, internet ya da dijital ürünlere ulaşamadığında yoksunluk hissetmeye başladığı andan itibaren dijital bağımlılık yaşamaya başlamaktadır. Günümüzde diğer bağımlılık türleri kadar etkili bir sorun haline gelen dijital bağımlılık yalnızca teknoloji ile doğan kuşaklar için değil, teknolojiyle sonradan tanışan kuşaklar için de ciddi bir tehlike olmaktadır. Bu bağımlılığın dünyada en hızlı yayılan bağımlılıklardan biri olma özelliği taşıması, bu konudaki tehlikenin de büyüklüğünün göstergesini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Atça Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri incelenecektir. Çalışmada, Arslan, Kırık, Karaman ve Çetinkaya tarafından 2015 yılında geliştirilen Dijital Bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. 5'li likert ölçeğine göre hazırlanan ve toplam 29 sorudan oluşan ölçek sosyal medya bağımlılığı, oyun bağımlılığı ve günlük hayata etki boyutlarından oluşmaktadır. Örneklemenin demografik özelliklerinin de ortaya koyulacağı çalışmada, katılımcıların dijital bağımlılık düzeyleri SPSS paket programıyla analiz edildikten sonra, çıkan sonuçlar doğrultusunda öneri ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Dijital Bağımlılık, Sosyal Medya Bağımlılığı, Oyun Bağımlılığı, Atça Meslek Yüksekokulu

INVESTIGATION OF THE DIGITAL ADDICTIONS OF UNIVERSITY STUDENTS: ATÇA VOCATIONAL SCHOOL SAMPLE

Abstract

Despite the myriad benefits to human life; the loss of control over the use of technology and the use of technology outside of certain dimensions and limits cause the person to encounter some negativity. The individual begins to experience digital dependence from the moment he / she starts to feel deprived when he / she cannot reach internet or digital products. Digital addiction, which has become an effective problem today, is only for generations born with technology; There is also a serious danger for generations who are familiar with technology. The fact that this addiction is one of the fastest spreading addictions in the world constitutes the indicator of the magnitude of the danger. In this study, digital addiction levels of students studying at Atça Vocational School will be examined. In this study, Digital Addiction Scale developed by Arslan, Kırık, Karaman and Çetinkaya in 2015 was used. Prepared according to 5-point Likert scale; the scale consists of 29 questions and consists of social media addiction, game addiction and effect on daily life. Demographic characteristics of the sample will also be presented. After the analysis of the digital dependence levels of the participants by using the SPSS package program, suggestions and solutions will be presented in line with the results.

Keywords: Digital Addiction, Social Media Addiction, Game Addiction, Atça Vocational School

GİRİŞ

Bireyin belirli bir hizmetten yararlanması, belirli bir madde ya da ürün kullanmasından mütevellit kendisini geçici bir süre iyi hissetme haline bağımlılık denilmektedir (Babaoğlu, 1997:150). Bağımlılık bireye haz veren bir olgu olsa bile, eylemin yinelenmemesi ya da bireyde hazzı tetikleyen uyarının olmaması durumunda birey psikolojik, fiziksel ya da sosyal anlamda yoksunluk hissetmeye başlamaktadır. Bağımlılık kişi ve çevresi için olumsuz olan bir olgudur. Günümüzde alkol, keyif verici maddeler gibi bireyi hazzı iten ve olmaması durumunda bireyin acı duymasına neden olan bağımlılıklardan birisi de dijital bağımlılıktır. Dijital bağımlılık D Jenerasyonu olarak adlandırılan ve teknolojiyle doğan nesli en çok zorlayan alışkanlıklardan birisidir. Oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı gibi türleri olan dijital bağımlılık, özellikle gençleri ve çocukları gerçek dünyadan koparan ve Dünya Sağlık Örgütü'nce de hastalık olarak kabul edilen bir sorundur. Sanal dünyada gerçek dışı varlık kazanan bireyin, gerçek hayattan uzaklaşması ve çevresine karşı yabancılaşması dijital bağımlılığın en önemli olumsuz sonuçlarından biridir. Özellikle ergenlik döneminde yeni bir kimlik kazanmaya çalışanlar gençler dijital bağımlılıktan hem en çok etkilenen hem de etkileri en ağır şekilde yaşayan kitledir. Bu sebeple özellikle gençlerin dijital bağımlılık düzeylerinin sosyo demografik faktörler ışığında incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada da yaş itibariyle dijital bağımlılık potansiyeli yüksek bir grup olan üniversite öğrencileri Atça Meslek Yüksekokulu örneğinde incelenmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Teknoloji bağımlılığı, internet bağımlılığı gibi farklı şekillerde de adlandırılan dijital bağımlılık, teknoloji kullanımının olumsuz sonuçlarına rağmen, mobil cihazların, internetin ya da video oyunlarının saplantılı kullanımını içeren bir dürtü kontrol bozukluğudur. Dünya Sağlık Örgütü, dijital bağımlılığın ciddi ve büyüyen bir problem olduğunu tanıyarak, Uluslararası Hastalık Sınıflandırması içerisinde, oyun oynamayı durduramayan kişiler için tanımlanan ‘oyun bozukluğu’ kavramını da eklemiştir (WHO, 2018). Dijital bağımlılık, teknolojinin kullanılmasının, kullanıcıların günlük hayatlarını etkilemesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bu durum tıpkı alkol ve uyuşturucu kullanımında olduğu gibi, telefonu unutmak, kullanmamak gibi durumlarda yoksunluk hissetmek, endişe duymak gibi sonuçlarıyla diğer bağımlılık türlerinin yoksunluk hisleriyle paralellik göstermektedir. Dijital bağımlılık; aslen kişilerin cep telefonu, tablet ya da bilgisayar gibi dijital materyal içeren ürünlere olan bağlılığı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlılık kişinin bilhassa sosyal hayatını hedef almakta, daha sonra ise tüm yaşamına etki etmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, Amerika’da nüfusun en az %30’unun interneti sorunlu bir şekilde kullandıkları için olumsuzluk yaşadıklarını, özellikle 25 yaş altı gençler ile genç yetişkinlerin kültürde gömülü olan dijitalleşme sebebiyle savunmasız olduklarını ortaya koymuştur. ‘Nesil D’ ya da ‘Dijital D’ olarak adlandırılan bu neslin, özellikle olumsuz rol model olan ebeveynlerinin etkilerinden kaçınmak ya da akran baskısından daha fazla etkilenmeleri gibi sebeplerle, dijital bağımlılığa kapılma risklerinin yüksek olduğu vurgulanmıştır (Vaghela, 2016). Ancak teknolojiyle doğmadığı halde, teknolojiden yüksek oranda etkilenen nesillerin de (dijital göçmenlerin) dijital bağımlılıktan etkilenme olasılıkları vardır. Çünkü dünyada hemen her yaş grubundan bireyin yaşadığı bir bağımlılık türü ‘yaşı olmayan bağımlılık’ olarak ifade edilmektedir (Horzum, 2011). Çünkü her birey teknolojiyle iç içedir ve dozu yakalayamayanlar teknolojiden zarar görmektedir (Arisoy, 2009). We are Social ve Hootsuite tarafından yayınlanan ‘Digital 2019 In Turkey’ raporuna göre, 82,4 milyon olan ülke nüfusunun %72’si (59.36 milyon kişi) internet kullanıcısıdır ve nüfusun %63’ü (52 milyon kişi) ise sosyal medya kullanıcısıdır (Digital Report, 2019). Bu sayının her yıl bir önceki yıla göre artış göstermesi (2018 yılına göre %9’luk bir artış olmuştur) yaşı olmayan bağımlılık ifadesini desteklemektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Amaç

Bu araştırma üniversitelerin meslek yüksekokullarında eğitim gören öğrencilerin dijital bağımlılığa ilişkin tutumlarının ve bakış açılarının ölçülmesi amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda Adnan Menderes Üniversitesi Atça Meslek Yüksekokulu örneğinde bir inceleme yapılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Adnan Menderes Üniversitesi’nde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Adnan Menderes Üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin dijital bağımlılığa ilişkin tutumlarının ölçülmesini belirlemek için tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 312 öğrenci çalışmanın örneklemi oluşturmaktadır.

2.3. Veri toplama ve Analizi:

Araştırmada Arslan, Kırık, Karaman ve Çetinkaya (2015) tarafından geliştirilen ve ‘Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Dijital Bağımlılık’ başlıklı çalışmada kullanılan ‘Dijital Bağımlılık Ölçeği’ kullanılmıştır.

Ölçekte beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Beşli likert ölçeğinde; 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum, olarak puanlanmıştır. Puanların artması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu belirtirken, azalması ise bu düzeyin düşük olduğunu göstermektedir. Anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılımına uyduğu varsayılarak istatistiksel analiz yöntemi olarak frekans ve t- testi uygulanmıştır.

2.4. Bulgu ve Değerlendirmeler:

2.4.1. Cronbach Alfa Katsayıları ile İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler:

İstatistik tutum ölçeğine ilişkin elde edilen Cronbach Alfa Katsayısı değeri, ölçme aracının homojenliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte olup, hesaplanan Cronbach Alfa Katsayısı 1'e yaklaştığı derecede ölçme aracının tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu düşünülebilir. Buna göre;

$0,00 < \alpha < 0,40$ olduğu zaman ölçek güvenilir değildir.

$0,41 < \alpha < 0,60$ olduğu zaman ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,61 < \alpha < 0,80$ olduğu zaman ölçek orta düzeyde güvenilirliktedir.

$0,81 < \alpha < 1,00$ olduğu zaman ölçek yüksek düzeyde güvenilirliktedir. (Yaşar,2014:63)

Tablo 1: Güvenirlilik Test Sonucu

Cronbach's Alpha	Standart Ögelere Dayalı Cronbach's Alpha	N
,833	,834	29

Çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı dikkate alınarak ilk değerlendirme dijital bağımlılık ölçeğinin Cronbach Alfa Katsayısı Tabloda 0,833 olduğu görülmektedir. Bu durum ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.4.2. Demografik Özelliklerle İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler

Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	175	56,1
	Erkek	137	43,9
	Toplam	312	100
Bölüm	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	117	37,5
	Büro Yönetimi	107	34,3
	Tapu ve Kadastro	88	28,2
	Toplam	312	100
Aile Yaşam Yeri	Köy	59	18,9

	İlçe	118	37,8
	İl	135	43,3
	Toplam	312	100
Anne Eğitim	Okuryazar Değil	32	10,3
	İlkokul	125	40,1
	Ortaokul	86	27,6
	Lise	58	18,6
	Lisans ve üstü	11	3,5
	Toplam	312	100
Baba Eğitim	Okuryazar Değil	20	6,4
	İlkokul	87	27,9
	Ortaokul	87	27,9
	Lise	76	24,4
	Lisans ve üstü	42	13,5
	Toplam	312	100

2.4.3. Sorularla İlgili Ortalamalar

	Soru	Ortalama	Standart Sapma	N
1	Haberleri internetten takip ederim.	3,7032	1,30061	312
2	Genelde dijital haber okurum	3,4000	1,39393	312
3	Genelde basılı haber okurum (Gazete vs)	2,4065	1,29323	312
4	Haber okumam	2,3677	1,46599	312
5	İnternette gördüğüm her habere inanırım	2,2323	1,43385	312
6	İnternetten haber okumam.	2,2516	1,38458	312

7	İnternette gördüğüm haber- lerin içeriğini araştırmam	2,7677	1,37861	312
8	İnternette gördüğüm haber- lerin içeriğini araştırırım.	3,4032	1,26516	312
9	Gün içerisinde güncel olarak internetten haber okurum	3,3935	1,25925	312
10	İnternetteki haber sitelerinin güvenirliliğine bakmam	2,7161	1,47582	312
11	İnternetteki haber sitelerini araştırır güvenirliğine baka- rım	3,5677	1,36540	312
12	Gün içerisinde telefonumla fazla vakit geçiririm.	3,8645	1,28258	312
13	Sosyal medya hesaplarımı sıklıkla kontrol ederim	3,8839	1,27690	312
14	Arkadaşlarımla sosyal medya üzerinden iletişime geçerim	3,9419	1,22138	312
15	Telefonum yanımda olmadı- ğında eksiklik hissederim	3,7161	1,33780	312
16	Gün içerisinde sosyal ağlarla fazla vakit geçiririm	3,6806	1,27888	312
17	Günün büyük bir kısmını diji- tal araçlarla geçiririm	3,5710	1,22796	312
18	Sabahları ilk iş olarak mesaj- ları ve maillerimi kontrol ederim	3,5484	1,28064	312

19	Gittiğim yerlerde wi-fi şifresi- ni sorarım	3,0710	1,41013	312
20	Gün içerisinde mutlaka birkaç saat telefonumdan ya da müzik çalarımın bir şeyler dinlerim	3,6161	1,39963	312
21	Çevremdeki insanlar teknolo- jik araçları çok fazla kullandı- ğımı söylüyor	3,2097	1,39274	312
22	İnternet nedeniyle gece geç vakitlere kadar oturup uyku- suz kalırım.	3,2129	1,47465	312
23	Her ay SMS ve / ve ya inter- net paketi alırım.	3,8194	1,42093	312
24	Teknolojik araçlar aile haya- tımı olumsuz etkiler.	2,8226	1,45620	312
25	Teknolojik araçlar uyku düze- nimi bozar.	3,2129	1,43460	312
26	Teknolojik araçlar sosyal ha- yatımı olumsuz etkiler.	2,9968	1,41764	312
27	Teknolojik araçlar dikkat dü- zeyimi etkiler.	3,1806	1,39797	312
28	Teknolojik araçlarla fazla zaman geçirdiğim için ödevle- rimi aksatırım.	2,8548	1,44194	312

29	İnternette daha fazla vakit geçirebilmek için sık sık sorumluluklarımı aksatıyorum	2,6742	1,50091	312
----	--	--------	---------	-----

2.4.4 T-Testi Sonuçları

İkili değişkenlerde kadın ve erkekler arasında mobil reklama bakış açısından farklılık olup olmadığını bulmak açısından t-testi yapılmıştır. Buna göre aşağıdaki sorularda sig (2-tailed) değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkeni Bazında T-Testi Sonuçları

Soru Numarası	Cinsiyet	Ort.	Standart Sapma	p*
11	K	3,30	1,43	,024
	E	3,74	1,27	
12	K	3,05	1,28	,007
	E	3,65	1,19	
14	K	3,89	1,31	,047
	E	3,96	1,14	
17	K	3,66	1,33	,049
	E	3,70	1,23	

*<0,05

- İnternetteki haber sitelerini araştırır güvenirliliğine bakarım
- Gün içerisinde telefonumla fazla vakit geçiririm
- Arkadaşlarımla sosyal medya üzerinden iletişime geçerim
- Günün büyük bir kısmını dijital araçlarla geçiririm

İbarelerinde kadınlar kararsız kalırlarken, erkekler bu ifadelerle daha yüksek oranda katılmışlardır. Bu farklılığın sebebi olarak erkeklerin kadınlara göre daha esnek bakış açısına sahip olmaları, sosyal medya platformlarında erkeklerin ilgi alanlarına daha fazla uygulama olması gibi faktörlerin sebep olduğu düşünülmektedir.

2.4.4. Anova Testi Sonuçları

Bölümler bazında yapılan değerlendirmede; katılımcıların sorular bazında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için istatistiksel tekniklerden parametrik teknik olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda $P < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Tablo 4: Bölüm Değişkeni Bazında Anova Testi Sonuçları

İnternette	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
Haber Okumam	G1 Halkla İlişkiler	143	2,88	1,26
	G2 Büro Yönetimi	91	3,84	1,31
	G3 Tapu ve Kadastro	78	3,37	1,39

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	34,220	5	6,844	3,728	,003	G1-G3
Gruplar İçi	558,154	304	1,836			
Toplam	592,374	309				

Bölüm değişkeni bazında anova sonuçlarına bakıldığında, ‘internette haber okumam’ sorusunda G1 ile G3 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p=,003$). Halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler bu ifadeye katılmazlarken, tapu ve kadastro bölümünde okuyan öğrencilerin ifadeye katıldıkları görülmüştür. Bu farklılığın sebebi olarak, sosyal bölümde okuyan öğrencilerin teknik bir bölümde okuyan öğrencilere göre daha fazla boş zamana sahip olmaları ve halkla ilişkiler mesleğinin gerekliliği olarak yeni medya kullanma gerekliliği olduğu düşünülmektedir.

İnternette	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
gördüğüm haberlerin içeriğini araştırmam	G1 Halkla İlişkiler	143	3,2857	1,32080
	G2 Büro Yönetimi	91	3,3077	1,23064
	G3 Tapu ve Kadastro	78	3,6813	1,11434

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	22,399	5	4,480	2,913	,014	G1-G3
Gruplar İçi	467,588	304	1,538			
Toplam	522,697					

Bölüm değişkeni bazında anova sonuçlarına bakıldığında, ‘İnternette gördüğüm haberlerin içeriğini araştırmam’ sorusunda G1 ile G3 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p=,014$). Teknik bir bölüm olan tapu ve kadastro bölümünde okuyan öğrenciler, sosyal bir bölüm olan halkla ilişkiler

ler bölümünde okuyan öğrencilere göre bu ifadeye daha yüksek oranda katılmışlardır. Bu farklılığın temel sebebi olarak halkla ilişkiler öğrencilerinin öğretim programı kapsamında aldıkları medya okur yazarlığı gibi derslerle medya tüketicisi olmak yerine medya kullanıcısı olmaları yönünde kendilerine verilen öğretileri hayatlarına entegre etmeleri olduğu düşünülmektedir.

Arkadaşlarıyla sosyal medya üzerinden iletişime geçirim	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 Halkla İlişkiler	143	4,22	,97
	G2 Büro Yönetimi	91	4,01	1,21
	G3 Tapu ve Kadastro	78	3,97	1,23

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	19,247	5	3,849	2,649	,004	G1-G3
Gruplar İçi	441,708	304	1,453			
Toplam	460,955	309				

Bölüm değişkeni bazında anova sonuçlarına bakıldığında, ‘arkadaşlarıyla sosyal medya üzerinden iletişime geçirim’ sorusunda G1 ile G3 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p=,004$). Halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler tapu ve kadastro bölümünde okuyan öğrencilere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. Bu farklılığın temel sebebi olarak, sosyal bölümde okuyan öğrencilerin boş zamanlarının daha fazla olmasının olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5: Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni Bazında Anova Testi Sonuçları

Haberleri İnternette Takip Ederim	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 Okur yazar değil	25	3,2609	1,45282
	G2 İlkokul mezunu	89	3,4270	1,39714
	G3 Ortaokul Mezunu	96	3,8333	1,31922
	G4 Lise mezunu	95	4,0105	1,01578
	G5 Üniversite mezunu	9	2,6000	1,16578

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	28,964	5	5,793	3,567	,004	G2-G4

Gruplar İçi	493,733	304	1,624			
Toplam	522,697	309				

Anne eğitim düzeyi değişkeni bazında anova testi sonuçlarına bakıldığında, ‘Haberleri internetten takip ederim’ sorusunda G2 ile G4 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p=,004$). Annesi ilkököl mezunu olanlar bu ifadeye annesi lise mezunu olanlara göre daha düşük oranda katılmışlardır. Annesi lise mezunu olanların bu ifadeye daha yüksek oranda katılmalarının sebebi olarak, bir üst kuşağın eğitim seviyesi yükseldikçe, bireyin teknolojiye ulaşımının daha kolay olması olduğu düşünülmektedir.

Genelde Dijital Haber Okurum	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 Okur yazar değil	25	2,9565	1,63702
	G2 İlkokul mezunu	89	3,0787	1,36702
	G3 Ortaokul Mezunu	96	3,4167	1,38158
	G4 Lise mezunu	95	3,7789	1,24780
	G5 Üniversite mezunu	9	3,0000	2,00000

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	33,303	5	6,661	3,570	,004	G2-G4
Gruplar İçi	567,097	304	1,865			
Toplam	600,400	309				

Anne eğitim düzeyi değişkeni bazında ‘genelde dijital haber okurum’ sorusunda G2 ile G4 arasında anlamlı bir farklılık çıkmıştır($p=,004$). Bu ibareye annesi lise mezunu olan öğrenciler annesi ilkököl mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek oranda katılmışlardır. Bu durumun sebebi olarak tıpkı diğer soruda olduğu gibi, eğitim seviyesi yükselen annenin işgücü piyasasında daha kolay yer alabilmesi, eğitim seviyesi ile ücretler arasındaki doğru ilişkiyle ilintili olarak hane gelir ortalamasının daha yüksek olması gibi faktörlere bağlı olarak öğrencinin teknolojiye daha kolay ulaşabilmesi olduğu düşünülmektedir.

İnternette gördüğüm her habere	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 Okur yazar değil	25	1,7391	1,21421
	G2 İlkokul mezunu	89	2,1910	1,38889

inanırım	G3 Ortaokul Mezunu	96	2,6458	1,53540
	G4 Lise mezunu	95	1,8526	1,21137
	G5 Üniversite mezunu	9	3,4000	1,81659

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	57,995	5	11,599	6,108	,000	G1-G5
Gruplar İçi	577,283	304	1,899			
Toplam	635,277	309				

Anne eğitim değişkeni bazında ‘internette gördüğüm her habere inanırım’ sorusunda G1 ile G5 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p=,000$). Bu ifadeye annesi okur yazar olmayanlar yüksek oranda katılmazlarken, annesi üniversite mezunu olanlar katılmışlardır. Bu farklılığın sebebi olarak, okur yazar olmayan annelerin daha korumacı bir şekilde yaklaşarak çocuklarına daha fazla korunma öğretisi yüklemeleri bunun sonucunda da öğrencilerin internette karşılaştıkları haberlere inanma konusunda daha düşük eğilimde oldukları düşünülmektedir.

Tablo 6: Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Bazında Anova Testi Sonuçları

Haberleri internetten takip ede- rim	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 İlkokul mezunu	17	2,8539	1,38622
	G2 Ortaokul Mezunu	10	2,6458	1,53540
	G3 Lise mezunu	258	2,4842	1,44298
	G4 Üniversite mezunu	19	3,2000	1,48324

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	13,032	2	6,516	3,925	,021	G2-G4
Gruplar İçi	509,665	307	1,660			
Toplam	522,697	309				

Baba eğitim düzeyi değişkeni bazında ‘haberleri internetten takip ederim’ sorusunda G2 ile G4 arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu ifadeye babası ortaokul mezunu olanlar katılmazlar-ken, babası üniversite mezunu olanlar kararsız kalmışlardır. Bu durumun sebebi olarak, baba

eğitim düzeyi düştükçe, babanın vasfının azalması buna bağlı olarak daha az nitelik gerektiren işlerde daha düşük ücretle çalışması düşünülmektedir. Gelirdeki düşüş hane halkı giderlerini etkilemekte ve bireyin internete ulaşılabilirliğini de düşürmektedir. Bu sebeple baba eğitim seviyesi düştükçe, öğrencinin haberleri internetten takip etme oranı da düşmektedir.

Haber okumam	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 ilkokul mezunu	17	4,7000	1,55657
	G2 Ortaokul mezunu	10	4,2500	1,38622
	G3 Lise mezunu	258	3,6541	1,45684
	G4 üniversite mezunu	27	3,7032	1,44298

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	14,343	2	7,171	3,388	,035	G2-G3
Gruplar İçi	649,735	307	2,116			
Toplam	664,077	309				

Baba eğitim düzeyi değişkeni bazında 'haber okumam' sorusunda G2 ile G3 arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu ifadeye babası ortaokul mezunu olanlar daha yüksek oranda katılırlarken, babası lise mezunu olanlar daha düşük düzeyde katılmışlardır. Bu durumun sebebi olarak eğitim seviyesi ile haber okuma alışkanlığı arasında olan ilişkinin, ailenin diğer fertlerini de etkilediği düşünülmektedir.

Teknolojik araçlar sosyal hayatı olumsuz etkiler	GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
	G1 ilkokul mezunu	17	2,8261	1,55657
	G2 Ortaokul mezunu	10	2,8539	1,38622
	G3 Lise mezunu	258	3,0625	1,45684
	G4 üniversite mezunu	27	2,4842	1,44298

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık
Gruplar Arası	17,087	2	8,543	4,343	,014	G3-G4

Gruplar İçi	603,910	307	1,967			
Toplam	620,997	309				

Baba eğitim düzeyi değişkeni bazında ‘teknolojik araçlar sosyal hayatımı olumsuz etkiler’ sorusunda G3 ile G4 arasında anlamlı farklılık çıkmıştır. Babası lise mezunu olanlar bu ifade için kararsız kalırlarken, babası üniversite mezunu olanlar bu ifadeye katılmamışlardır.

SONUÇ

Teknoloji alanındaki gelişmeler birçok alanda olduğu gibi iletişim alanında da değişimlere yol açmıştır. Televizyon, radyo, gazete, dergi gibi geleneksel medya araçları yerini yeni medya olarak adlandırılan akıllı telefon, tablet, bilgisayar, dizüstü bilgisayar gibi araçlara bırakmıştır. İnternetin de yaygınlaşmasıyla, kullanıcı sayısı her yıl artmaktadır. Teknolojinin getirdiği bilgiye kolay ulaşma, sosyalleşme, zamandan tasarruf etme gibi birçok avantaja ek olarak bazı dezavantajlar da ortaya çıkmıştır. Bu dezavantajların başında bireyin teknoloji aracılığıyla elde ettiği hazzı hayatının merkezine koyması, özellikle internet, akıllı telefon gibi teknolojiden uzak kaldığından yoksunluk hissi yaşayarak mutsuz olmasıdır. Teknolojiyle doğan ve ‘D Generasyonu’ olarak anılan bireyler dijital bağımlılık konusunda en büyük risk grubundadır. Dijital bağımlılık konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda dijital bağımlılığın oyun bağımlılığı boyutu, sosyal medya bağımlılığı ve sosyal hayata olumsuz etki boyutu gibi boyutları ele alınmıştır. Bu çalışmada da Arslan, Kırık, Karaman ve Çetinkaya (2015) tarafından geliştirilen ve ‘Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Dijital Bağımlılık’ başlıklı çalışmada kullanılan ‘Dijital Bağımlılık Ölçeği’ kullanılmıştır. Bu ölçek Adnan Menderes Üniversitesi Atça Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışma sonucunda,

- Dijital bağımlılık konusunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı farklılık çıkmıştır. Arkadaşlarla sosyal medya üzerinden iletişime geçmek, günün büyük kısmını dijital araçlarla geçirmek, gün içerisinde telefonumla fazla vakit geçiririm, internetteki haber sitelerini araştırır güvenilirliğine bakarım sorularında erkekler kadınlara göre daha fazla katılmışlardır.
- Yaşam yeri değişkeni bazında herhangi bir farklılık çıkmamıştır.
- Bölüm değişkeni bazında bakıldığında sosyal bir bölüm olan halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrencilerle teknik bir bölüm olan tapu ve kadastro bölümünde okuyan öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinde farklılık çıkmıştır. Halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrencilerin, tapu bölümünde okuyan öğrencilere daha yüksek oranda internetten haber okudukları, internette gördükleri haberin içeriğini araştırdıkları, arkadaşlarıyla sosyal medya üzerinden daha yüksek oranda iletişime geçtikleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- Anne eğitim düzeyi değişkeni bazında bakıldığında, anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin teknoloji kullanım oranlarının yükseldiği ve anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin ise internet haberlerine karşı daha temkinli oldukları ortaya çıkmıştır.

- Baba eğitim düzeyi değişkeni bazında bakıldığında, baba eğitim seviyesi düştükçe öğrencinin haberleri internetten takip etme oranı düşmüştür. Ayrıca, baba eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin teknolojiye olumsuz etkilenme oranları da düşmektedir.

KAYNAKLAR

- Arslan, A., Kırık, A. M., Karaman, M. ve Çetinkaya, A. (2015). Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık, UHİVE: Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Yaz, (s. 34 – 58).
- Global Digital Report (2019). Digital in 2019, <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (21.05.2019).
- Vaghela, P.S. (2016). Digital Addiction: An Epidemic Of Digital World – An Article On Digital Addiction Among Generation D., National Conference Of MANaging Business Through Digital Marketing In The Globalized Era, Vol.1, 2016.
- World Health Organization (2018). Gaming Disorder, <https://www.who.int/features/qa/gaming-disorder/en/> (17.03.2019)